

Nationaløkonomisk Forening

afholdt Møde Onsdagen d. 6. November. Hr. Grosserer Fritsche indledede en Forhandling om

Sparekassesagen.

Indlederen gjorde opmærksom paa, at det Spørgsmaal, der var behandlet af Sparekassekommissionen, ikke var skabt alene ved de Kalamiteter, som havde givet Anledning til Kommissionens Udnævnelse, men at det havde staaet paa Dagsordenen i lange Tider og lejlighedsvis atter og atter var blevet berørt i de sidste Aars Diskussionsmøder i denne Forening samt udførligt var blevet behandlet i Dagspressen. Man var Tak skyldig til Enhver, der havde arbejdet for Løsningen af dette vigtige økonomiske Spørgsmaal, som angik ikke mindre end en Sum af 221 Mill. Kroner, fordelt paa en Hær af 400,000 Sparere, hvoraf den aller største Del vare uformuende Smaafolk, uden Forstand paa Pengeomsætning, for hvis Interesser Staten maatte synes at være naturlig Værge. — Var der nu Grund for Staten til at gribe ind i Ordningen af Sparekassernes Forhold? og var Staten i det Hele taget berettiget til en saadan Indgriben? — Begge Spørgsmaal fandt Taleren besvaret bekræftende ved den af Kommissionen afgivne Betænkning, hvis Oplysninger han fandt slaaende og den derpaa byggede Dom ingenlunde for stræng; tværtimod maatte det snarere betegnes som den gunstigt mulige Dom, da den var afsagt alene i Henhold til de af de Dømte selv tilvejebragte Oplysninger. — Det fremgik af Betænkningen, at Kasserne gennemgaaende manglede tilstrækkelig Reservefond og ikke havde Udsigt til indenfor en

rimelig Tidsfrist at faa denne Mangel afhjulpen; at Formen for Regnskabsaflæggelse og Offenliggjørelse var mangelfuld; at Kassebeholdningerne vare for smaa, Aktiverne mindre let realisable samt anbragte paa en mindre forstandig Maade, og naar hertil føjes Kommissionens sikkert vel overvejede Udtalelse i Betænkningen, Pag. 2.

«Der er endog enkelte Kasser, der ifølge de fremsendte
«Oplysninger, dels ved uforstandige Dispositioner, dels ved
«indtrufne Tab, allerede nu maa antages at have en Under-
«balance, og andre, som ved en eventuel Likvidation ikke
«vilde være i Stand til at opfylde deres Forpligtelser og
«betale Interessenterne deres fulde Tilgodehavende og saa-
«ledes være insolvente,»

saa fremtraadte derved for Øjet et saa truende og afskrækkende Billede, at det opfordrede til en øjeblikkelig og kraftig Indgriben. — Taleren maatte altsaa i Overensstemmelse med Sparekassekommissionen mene, at der var tilstrækkelig Grund for Staten til at træde til for at regulere Institutioner, der ikke længer kunde overlades til den ubundne Frihed, som visselig havde givet Sparekasseudviklingen i vort Land et mægtigt Op-sving, men som sluttelig havde medført slige Kalamiteter, som dem i Aarhus, i Odense og i Slagelse, og hvoraf der mulig endnu forestod flere. Ja han ansaa det for Statens uafviselige Pligt at skride ind, for at tilvejebringe en bedre og paa-lideligere Ordning, og han beklagede stærkt, at dette ikke var sket paa et langt tidligere Stadium, da langt lempeligere Midler kunde have været anvendte end de, som nu maatte til, for at tilvejebringe en tilfredsstillende Kontrol; heldigt var det imid- lertid, at Reformen nu kunde gennemføres i en forholdsvis stille Periode, hvorved den store Vanskelighed, at finde en Form for Kontrollen, som kunde passe med Sparekassernes store Uensartethed i Formaal, Administration og Virkemaade, hvilken den frie Udvikling havde medført, væsenligt kunde lettes.

Spørgsmaalet var nu, hvor langt man turde gribe ind, og hvor stærkt det var nødvendigt at baandlægge Friheden?

De Mangler, som maatte siges at være tilstede og som

maatte fordres afhjulpne, vare af Kommissionen samlede i 5 Punkter, nemlig:

- 1) Tilvejebringelse af en mere betryggende Bestyrelse med en forøget Følelse af Ansvar.
- 2) Begrænsning af Konkurrencen mellem Sparekasserne indbyrdes og mellem Sparekasserne og de Banker, der drive Sparekasseforretning.
- 3) Forøgelse af Kassernes Reservefond.
- 4) Fremkaldelse af tydelige, fuldstændige og paalidelige Regnskabsaflæggelser, og Tilvejebringelse af et bedre Grundlag for saavel det Offenliges som Publikums Kontrol med Sparekasserne.
- 5) Udvidet Adgang for Myndighederne til Kontrol og til i Tilfælde af Misbrug at skride ind med Undersøgelse, —

hvilke Indlederen i Principet kunde tiltræde, medens han delvis var af en noget afvigende Mening med Hensyn til den Maade, hvorpaa disse Formaal burde søges gennemførte i det foreliggende Lovudkast. Naar Kommissionen saaledes i Lovforslagets § 4 andet Stykke foreslog en Begrænsning af Indskudsrenten til 4 pCt., saa kunde han ikke paa nogen Maade erkjende Berettigelsen til eller Nødvendigheden af ved Lov at binde Rentefoden, hvis Frihed jo var en af de første, almindeligt anerkjendte økonomiske Grundsætninger. — Han skulde paa den mest utvetydige Maade erkjende, at Sparekassernes sunde Liv afgang af, at der var et tilstrækkeligt Spatium mellem Indskuds- og Udlaansrenten, og han maatte fuldt anerkjende Rigtigheden af de Betragtninger, der i saa Henseende vare fremførte i Betænkningen, særligt af Kommissionens Mindretal, men netop fordi Nødvendighedens Magt vilde tvinge enhver Sparekassebestyrelse til at respektere denne Grundregel for al Sparekassevirksomhed, ansaa han det for urigtigt ved Lov at etablere en saa væsenlig Indskrænkning i Kassernes fri Virksomhed; dette kunde kun forsvares som et sidste Nødværge, naar alle andre Midler vare udtømte. Saaledes var jo Stillingen ingeniunde i dette Øjeblik! Intet Kontrolmiddel var hidtil forsøgt, og han var fuldt overtydet om, at man ved forstandig Anvendelse af saadanne maatte kunne tvinge Spare-

kassebestyrelserne til fornuftige Grundregler for Administrationen. — Af den af Kommissionen meddelte Oversigt over Sparekassernes Indskudsrente fremgik iøvrigt, at i Aarene 1875 og 1876 var der resp. 340 og 350 Kasser der gave 4 pCt. Rente, eller netop den Rente, som Kommissionen foreslog fastsat ved Lov, medens samtidigt kun resp. 20 og 32 Kasser havde givet en højere Rente end 4 pCt.

Dette viste altsaa, at selve Forholdene havde udviklet den Tilstand, man ønskede fastslaaet ved Lov, og det var dermed givet, at dette Middel ikke kunde hjælpe mod de nu tilstedeværende Ulemper. Det lille Mindretal af Kasser, som give over 4 pCt. Indskudsrente, turde ikke nødvendiggjøre en Lovbestemmelse af saa tvivlsom Natur, som tvungen Rentefod, saa meget mere, som der imellem disse Kasser utvivlsomt regnedes de københavnske Sparekasser, om hvis solide Administration der ikke var rejst Tvivl, og som iøvrigt kun i Undtagelsestilfælde gave en højere Indskudsrente t. Ex. Sparekassens 4de og 5te Afdeling og Arbejderbankens Alderdomssparekasse, hvilke man ikke bør hindre. — Det var berettiget at give en højere Rente for Penge, som indskødes paa længere Tid og mod lang Opsigelsesfrist, og det vilde være Uret at forhindre Sygekasser, Begravelseskasser og andre lignende Institutioner i at faa den tilbørlige Rente af deres opsamlede Kapitaler. Hvis man vilde henvise slige Kapitaler til Anbringelse i Statspapirer, handlede man uklogt; thi selv om de til en Begyndelse anbragtes i 4 pCt. kgl. Obligationer, turde det dog befrygtes, at de sent eller tidligt vilde havne i forskjellige fristende mindre solide inden- eller udenlandske Værdipapirer. Disse Penges rette Hjem var Sparekasserne, og det Samme turde vistnok siges om de Landet over Aar efter Aar opsamlede Kapitaler, som man frem for Alt maatte ønske bevarede fra Anbringelse paa ukyndig eller letsindig Maade i Spekulationspapirer. Men hertil vilde der under skiftende Pengeforhold være en stor Fristelse, naar man for Sparekasserne indførte tvungen Indskudsrente, der alene lod sig forandre ad Lovgivningens Vej, hvilket ikke let og hurtigt nok lod sig gjøre. Kommissionen havde selv henledet Opmærksomheden paa, at der var Forskjel paa Rente-

foden i Jylland og paa Øerne, hvilket vistnok er rigtigt, men som kun er et nyt Bevis for det Uheldige i en lovbunden Rente; de skiftende Tidsforhold og de forskjellige Stedforhold fordre Frihed og Bevægelighed i Rentefoden. — I Sverig havde man ved den nylig stedfundne Reform af Sparekasselovgivningen ikke fundet Anledning til at slaa Indskudsrenten fast, og det uagtet den ordinære Sparekasserente dér er 5 pCt.; man havde dér nøjedes med i Sparekassernes Vedtægter at forbeholde Bestyrelserne Ret til efter en bestemt Tidsfrist at kunne forandre Indskudsrenten, hvilket vistnok maatte anses for fuldt tilstrækkeligt. — Man har vistnok ved den tvungne Rentefod ogsaa haft til Formaal at faa de større Indskud — over 2000 Kr. — bort fra Sparekasserne, for hvilke de menes at være farlige; men denne Frygt er uberettiget, thi de større Indskud modtages selvfølgelig kun mod lang Opsigelsesfrist eller til Udbetaling paa forud fastsat Tid og ere i saa Tilfælde gode Penge for Kasserne, idet de hverken tvinge til at holde særlig stor Kasse eller til hurtige og derfor kostbare Dispositioner. — Ved en pludselig umotiveret Panik vil det ikke være disse større Indskud, der medfører Fare eller volde Besværligheder. Det er muligt, at det havde været heldigere om Sparekasserne ikke havde udviklet sig saa bankmæssigt, men vare vedblevne at være det, der oprindeligt var deres Bestemmelse, nemlig Opbevaringssteder for de smaa opsparede Pengebeløb; men som Forholdene nu en Gang under Friheden have udviklet sig, er det umuligt og urigtigt pludseligt at ville skrue dem tilbage til et forlængst forladt Stade, og man skal ikke kue en Bevægelse, som i alt Fald delvis har givet gode Resultater.

Renteforholdet bør altsaa regulere sig selv og Sikkerheden søges paa andre Maader, navnlig ved en indgaaende Kontrol med hele Virksomheden gjennem Regnskabsførelsen og ved Offenliggjørelsen af Virksomhedens Resultater.

Som et første Kontrolmiddel bør fastsættes, at ingen Sparekasse kan træde i Virksomhed før dens Vedtægter eller Love ere godkendte af Indenrigsministeriet, der er berettiget til at kræve dem ændrede, ligesom ogsaa Tilstaaelsen eller Bevarelsen af Stempelbegunstigelser og andre Begunstigelser og Und-

tagelser fra de almindelige Love og Bestemmelser gjøres afhængig af den nævnte Godkjendelse. — Det er vistnok nødvendigt, som af Kommissionen foreslaaet, at forøge Antallet af Bestyrelsesmedlemmer, saa at Bestyrelsen nærmest kan virke kontrollerende. Den bør være ulønnet, men hvis Kassens Størrelse fordrer lønnet Medhjælp, maa den være berettiget til at antage dertil Personer udenfor sin egen Midte og fastsætte Lønnens Størrelse. Det synes mindre heldigt at lægge Valget af Bestyrelser i Hænderne paa By- og Amdsraad, hvor der ofte vil savnes den fornødne baade saglige og personlige Kundskab, og hvor politiske Sympathier og Antipathier let kunne være virkende. Hertil kommer, at det maa anses for et for dybt Indgreb i Sparekassernes Frihed, fuldstændigt at berøve dem Retten til selv at vælge deres Bestyrelse, hvorfor det formentlig vil være rigtigst at lade Valgene foregaa som hidtil, kun med den Indskrænkning, at intel Bestyrelsesvalg er gyldigt, før det er godkjendt af Indenrigsministeriet, hvor den hele Kontrol med Sparekasserne bør samles. Af samme Grunde bør ej heller Valget af Revisorer henlægges til By- og Amdsraad, men foretages efter Vedtægtens Bestemmelser paa Indenrigsministeriets Godkjendelse, ligesom Revisionen bør udføres i Overensstemmelse med en af Ministeriet given Instrux. Den sidste Kontrol bør, som af Kommissionens Flertal foreslaaet, udøves ved Sparekasseinspektører; men der bør lægges Vægt paa dertil at erhverve dygtige, særligt sagkyndige Mænd, hvilket ikke vil falde vanskeligt, naar man vil fastsætte tilstrækkelig høj Løn for denne Virksomhed. Samler man hele Tilsynet med og derved ogsaa Hovedansvaret for Sparekassernes forsvarlige Ledelse i Indenrigsministeriets Haand, maa man ogsaa give dette en Lejlighed til umiddelbar og stærk Kontrol, hvilket næppe kan opnaas paa anden Maade end ved Inspektør-Institutionen.

Kommissionen har Ret, naar den iøvrigt lægger Hovedvægten paa Dannelsen af et virkeligt Reservefond, og dens Forslag i saa Henseende maa billiges. Dog er det vistnok undgaaet dens Opmærksomhed, at ifølge Ordlyden vil dens Forslag kollidere med forskjellige bestaaende Forhold, som det ikke kan antages, at Kommissionen skulde ønske forandrede

eller hæmmede. Hvis, som i Forslaget § 4, 8de Stykke, bestemt, det hele aarlige Overskud skal henlægges til Reservefond, bliver det umuligt for «Bikuben» at yde Garanterne det betingede Udbytte, ligesom denne Kasse vil være forhindret i som hidtil at assistere sine Børne- og Alderdomsforsørgelses-sparere; ligeledes vil «Arbejderbanken» blive hindret i sin lovbestemte Fordeling af Udbyttet imellem Aktionærer, Alderdoms-sparere og Reservefond. Det bør derfor bestemmes, at kun hvad der af Kassernes Aarsindtægt ikke godskrives Indskyderne eller medgaar til Administration, henlægges til et Reservefond, hvorhos, hvis Kassen er sikret ved Garanter, Garantifond eller Aktiekapital, en vis Del af det aarlige Overskud kan anvendes som Vederlag for den saaledes tilvejebragte Sikkerhed, forudsat, at denne Udgift tillige har Hjemmel i de af Indenrigsministeriet godkjendte Vedtægter.

De øvrige af Kommissionen i Forslag bragte Ansvars- og Kontrol-Bestemmelser synes hensigtssvarende og vel overvejede; det kan være et Spørgsmaal, om enkelte af dem bør have Plads i en Lov, eller om de ikke rettere bør optages i Vedtægter og Instruxer, saaledes eksempelvis Lovforslagets § 4, 3dje Stykke, der omhandler Til- og Afskrivning i Sparekassebøger. Fra enkelt Side er bleven fremsat den Paastand, at de nævnte Bestemmelser vare rettede imod Brugen af Sparékasseanvisninger, men at dette ikke er Mening, synes at fremgaa af Stykkets Ordlyd, sammenholdt med Kommissionens Bemærkninger ad 3, Side 10. Ogsaa vilde det sikkert være urigtigt ved et saadant Forbud at fortrædige Sparerne, særligt i Kjøbenhavn, hvor Anvisningssystemet er trængt igjennem og gjør Nytte netop for Mellemlassen af Sparere.

Til Bestemmelsen om Udlaan mod Pant i faste Ejendomme bør vistnok føjes Forlangende om et aarligt Afdrag paa Laanesummen, hvilket vil være saavel i Laantagers som i Laangivers sande Interesse.

Kommissionen har foreslaaet, at Regnskabsopgjørelsen for Papirers Vedkommende skal foretages efter den Kurs, som noteres paa Afslutningsdagen. Man bør dog ikke blive staaende

herved, men udtrykkelig forlange, at Opgjørelsen sker efter den lavest noterede Kurs; Forskjellen mellem lavest og højst noteret Kurs kan give et temmeligt aneligt Udslag, naar der er Tale om store Summer. Rettest vilde det dog være at optage det af «Arbejderbanken» benyttede System, hvorefter anvendes en Middelkurs for et vist Antal Aar, som dog ingenlunde maa være højere end Dagens laveste Kursnotering; Fluktuationen i Værdiansættelserne bliver derved væsenlig begrænset.

Kommissionens Skjelen i Forslagets § 13 imellem Sparekasser og Banker med Sparekasseafdelinger er vilkaarlig, og der kan derfor rejses Tvivl, om Grænsen er rigtig valgt. I den svenske Sparekasselov har man bestemt sig til at skjelne skarpt imellem Banker og Sparekasser; vii man imidiertid ikke her gaa samme Vej, bør dog Banker med Sparekasseafdelinger uden Hensyn til Forholdet imellem Aktiekapital og Sparekasseindskud være underkastede Lovforslagets Bestemmelser om Revision, om Regnskabsopgjørelse og om sammes Offenliggjørelse.

Indlederens gode Ønsker vilde følge Lovforslaget paa dets Vej igjennem Lovgivningsmagten; men, hvorledes end dets Skjæbne maatte blive, vilde han for det omfangsrige, samvittighedsfulde og omhyggelige Arbejde, som var udført af Sparekassekommissionen, her udtale stærk Anerkjendelse og en varm Tak, som han ønskede at rette særligt til Kommissionens Formand, Etatsraad Levy.

Bureauchef **Marius Gad** var vel i flere Punkter enig med Indlederen, men var paa den anden Side temmelig uenig med ham i ikke saa ganske faa. Han er enig med ham i, at baade Regeringen og Kommissionen fortjente Tak: Regeringen fordi den havde bragt det vigtige Spørgsmaal om Sparekassévæsenets Ordning ved Lov under Overvejelse; — Kommissionen, fordi den saa hurtigt havde formuleret sine Forslag i et Udkast til Lov. Derimod havde han stærk Tvivl om, hvorvidt Kommissionens Hovedstandpunkt var rigtigt og forsvarligt; det var nok værd nærmere at overveje, om det virkelig med Rette kunde siges at være Statens Pligt eller Ret at gribe saaledes ind, at en Tvangslov kom til at omfatte alle bestaaende Spare-

kasser. Statens Opgave gik næppe videre end til at etablere en Kontrol ligeoverfor Institutioner, der henvendte sig til Læg-mænd, som ikke vare i Stand til fuldt at bedømme dem (f. Ex. foruden Sparekasser Livrente- og andre Forsikringsanstalter), for saa vidt Befolkningen maatte antages at ønske dette Sikkerhedsmiddel. Det var en Mangel i vor Lovgivning, at der ikke var en Ordning tilstede, hvorved Sparekasser og andre Kasser, som det store Publikum fornuftigvis skulle benytte, kunne komme under offentlig Kontrol; men det vil ikke være rigtigt ved en saadan Ordning nu at se bort fra den historiske Udvikling. Det maa ikke overses, at mange af vore Sparekasser havde udviklet sig saaledes, at de mere ere Banker end egentlige Sparekasser. Vilde Publikum vedblive med at betro dem sine Penge uden nærmere Kontrol, hvorfor saa blande sig heri, naar Publikum virkelig var frit, det vil sige, ogsaa har Adgang til at henvende sig til kontrollerede Sparekasser. Det forekom derfor Taleren tilstrækkeligt, om Loven bestemte, at nye Sparekasser skulde undergives Kontrol, samt at de værende Kasser, der selv ønskede det, kunne blive stillede under en saadan. — Naar man fastholder, at Omraadet for Sparekasseloven begrænses, som af Taleren angivet, kan man tillige uden Betænkelighed billige Kommissionens Mindretals Forslag om en saadan Maximumsrente, at den absolut kan gives ved den forsigtigste Anbringelse af Midlerne. Der kunde dog maaske aabnes Adgang til en Forhøjelse af Maximumsrenten, naar Reservefonden havde naaet 10 pCt. Hvad de store Indskud angik, hørte de egentlig ikke hjemme i Sparekasserne, der ved dem bleve tvungne til at holde store kostbare Kassebeholdninger. — Kommissionens Forslag om Bestyrelsens Udnævnelse ved de kommunale Raad var ikke heldigt; heri sluttede han sig til Indlederen, men denne havde ikke Ret i, at Bestyrelsen fornemlig skulde være kun kontrollerende; i alt Fald for en Del burde den være virkelig ledende Bestyrelse. At forlange, at den ledende Del af Bestyrelsen skulde være ulønnet, vilde være i høj Grad urigtigt. Naar der kræves betydeligt Arbejde af tillidsindgydende, praktisk dygtige og paa det givne Omraade kyndige Mænd, bør man ogsaa være villig

til at yde dem en passende Løn. Indlederens Forslag om Indenrigsministeriets Godkjendelse af Valgene kunde ikke billiges, da Ministeriet i Almindelighed vil savne det fornødne Kjendskab til Personer og stedlige Forhold. En god Kontrol er Hovedsagen, og derfor bør de stedlige daglige Revisorer ikke udnævnes af Bestyrelsen men af Myndigheder, der tør antages at være tilstrækkeligt upartiske. Af stor Vigtighed er det at faa Sparekasseinspektører eller en anden Avtoritet, der kan staa ganske uafhængig af de stedlige Forhold og som Kontrollens øverste Spids, for hvem Revisorerne altsaa særlig have deres Hovedansvar. Kommissionens Forslag, at en «passende» Del af Sparekassemidlerne burde anbringes i let realisable Effekter, er alifor vagt. Taleren saa endelig ingen Grund til at forbyde Anvisningssystemet paa Sparekasseforholdet; det frembød store Fordele for Publikum, og der var jo Intet til Hinder for at kræve, at det tydeligt skal fremhæves foran i en Sparekassebog, naar der med den er udleveret Anvisningsblanket; enhver vidste da, at det ikke var givet, at Alt var indført i Bogen.

Overretssagfører **Hein** udtalte sig derefter om den foreliggende Sag. (Hr. Heins Foredrag refereres ikke her, da de i det udtalte Tanker findes i den S. 308—325 optagne Artikel. Vi fremhæve dog med Hensyn til denne Artikel, at den var nedskreven før Diskussionens Afholdelse).

Etatsraad Nationalbankdirektør **Levy** vilde ikke inklade sig paa alle de fremdragne Enkeltheder, der næppe egnede sig til den mundtlige Forhandling her; men han vilde holde sig til Hovedpunkterne. Kommissionen havde efter hans Mening været heldigt sammensat, da ikke mindre end fem af dens Medlemmer umiddelbart havde at gjøre med Sparekasseforhold, saa at den altsaa omfattede betydelig Sagkundskab. Dens Opgave havde ikke været stillet den frit, da det var forlangt, at den skulde udarbejde et Lovforslag, hvorefter alle Sparekasser kunde virke. Man havde derfor maatte begynde med at undersøge disse Kasser, og det havde været baade et besværligt og et lidet glædeligt Arbejde. Den Kritik, der i Henhold til Undersøgelsen var fældet, var nøje overvejet, og den var med Flid holdt i saa milde Udtryk som muligt for ikke at vække Uro i

Landet. Jo dybere Talcen satte sig ind i Sagen, desto stærkere rodfæstede den Anskuelse sig hos ham, at radikale Bestemmelser vare nødvendige for at skabe et sundt Sparekassevæsen. Den stedfundne Undersøgelse af Kassernes Sikkerhed havde bl. A. vist, hvor utilstrækkelige Reservefondene oftest vare. Regnskaberne vare for mange Kasser tilfredsstillende; men nogle vare i en saadan Forfatning, at de burde likvidere. Ved Udgangen af 1876 fandtes der c. 400 Sparekasser med en Interessentkapital paa over 221 Mill. Kr. Regnskaberne udviste en opsamlet Kapital paa $9\frac{1}{2}$ Mill. Kr., hvoraf 729 000 Kr. var Aktiekapital; Reservefondene udgjorde altsaa kun $4\frac{1}{3}$ pCt. af Indskudene, og fraregnedes Aktiekapitalen blev det knap 4 pCt.; tog man Hensyn til Tabet paa Effekter efter Direktionernes egen Regning, blev Reservefonden endog i det Højeste kun noget over 3 pCt. Og saa var der dog ikke her taget Hensyn til de uundgaaelige Tab paa Prioritetslaan og Laan mod Selvskyldnerkavtion. Vore Kreditforeninger, der havde arbejdet under solide og gunstige Forhold, forlangte 5 pCt. Reservefond. De norske Sparekassers Reservefond var over 10 pCt. Vore Sparekassers Kassebeholdning var ult. 1876 3,7 Mill. Kr., og i Bankerne indestod 3,8 Mill. Kr., tilsammen $7\frac{1}{2}$ Mill. Kr., eller kun $3\frac{1}{2}$ pCt. af Indskudskapitalen. En Bank, der havde en saa lille Beholdning, kunde ikke vente nogen gunstig Bedømmelse. Holdtes de kjøbenhavnske Kasser udenfor Betragtningen, havde de øvrige Kasser (med 166 Mill. Kr. i Indskud) kun $2\frac{1}{3}$ pCt. Kassebeholdning, samtidigt med at de i Bankerne havde laant næsten 2 Mill. Kr., der for en meget væsenlig Del udgjorde deres Beholdning. Mange Steder vare Beholdningerne næsten forsvindende (ikke engang 50 Kr.); ja, der var Sparekasser, som havde slet ingen Kassebeholdning. — Forholdsvis vare de yngre Kasser uheldigst stillede. — Det maatte da indrømmes, at Sparekassedirektionerne, hvor hæderlige de end maatte være, paa mange Steder havde overset Nødvendigheden af et Reservefond mod uudblivelige Tab. For at raade Bod paa Mislighederne i de bestaaende Sparekasseforhold, havde man foreslaaet Regler for Bestyrelsen og Revisionen; men en Hovedstøtte maatte søges i: en bestemt Rentefod. Kun derved

forhindredes den uheldige Konkurrence med Bankerne og mellem Kasserne indbyrdes, og kun derved kunde der tilvejebringes det rette Forhold mellem Indlaans- og Udlaansrenter samt skaffes Midler til Kontrol og Reservefond. Taleren holdt paa Friheden, hvor den var gavnlig; men hvor den skadede, maatte den indskrænkes. Paa mange Omraader, ved Overformynderiet, Byggeloven etc., var der jo all Indskrænkninger i Friheden. Hvis man ikke vilde gaa ind paa lovbunden Rente, burde hele Sagen lægges hen, og Opmærksomheden rettes mod Oprettelsen af Statssparekasser. Paa andre Steder (f. Ex. det fri England og Norge) havde man imidlertid ikke haft Betæneligheder ved de foreslaaede Forholdsregler.

Direktør Bing kunde ikke tale i den anerkjendende Tone, som et Par Talere havde anslaaet, saaledes ogsaa Indlederen, uagtet denne i alle de vigtigste Punkter forkastede Kommissionens Forslag. Dersom Taleren skulde have sagt noget Rosende om Kommissionens Arbejde, vilde dette have faldet ham meget vanskeligt. Da saa meget allerede var fremdraget af de foregaaende Talere, skulde han kun springvis berøre enkelte Punkter. Det var blevet sagt, at tvungen Rentefod var nødvendig, fordi Forholdene vare saa slemme, men uagtet han ikke kjendte Forholdene saa nøje som Kommissionen, maatte han dog betvivle, at de kunde være saa ravgale, at det skulde være nødvendigt at etablere en formelig Belejringsstilstand, hvor alt Bestaaende skulde underkastes nye Regler og til en Begyndelse helt og holdent omkalfatres. — Levy var vel mødt med mange Tal; men de beviste aldeles ikke Nødvendigheden af en tvungen Rentefod. Dersom det var blevet sagt, at de Kasser, der havde givet over 4 pCt., vare slet situerede, medens de andre stode godt, ja saa havde der dog været Logik i at bære sig ad som man gjorde, i at tvinge alle Kasserne til at holde sig til de 4 pCt.; men var der en saadan Forskjel? Vilde Kassernes Reservefond for Tiden være væsentligt større, dersom der havde været en tvungen Rentefod? Forøvrigt maatte han anse Lovudkastets Bestemmelser for rigtigt hyggelige for Bankerne; naar der kom en saadan Lov, saa kunde de ganske anderledes faa Bugt med Sparekassernes Konkurrence; men vilde Sparekas-

sernes Soliditet ikke skades derved? Om nogle Aar steg maaske den almindelige Rente, saa at Bankerne kunde byde højere Indlaansrente og trække Indskyderne til sig; en Mængde Penge blev da berøvet Sparekasserne, som derfor maatte sælge en stor Del af deres Værdipapirer netop paa den Tid, da de vilde staa lavt; det vilde altsaa volde Kasserne Tab og det kunde da i alt Fald ikke gavne Reservefonden. — Taleren havde en fra Kommissionen aldeles modsat Anskuelse angaaende de større Summer, som indestode i Sparekasserne; han ansaa dem nemlig for et gavnligt Supplement til de smaa Indskud. Naar en Mand kom i December til en Sparekassebestyrer med 40 000 Kroner og spurgte, om han vilde modtage dem saaledes, at de kunde hæves i Midten af Januar, saa gad Taleren vide, om det ikke var fornuftigt af Bestyreren at tage imod dem, naar han vidste, at der gik meget ud i December, medens han i Januar vilde have Vanskelighed med at anbringe alle de Penge, der kom ind. Naar saadanne Penge kunde faas, slap Kassen for først at sælge Papirer og senere at ligge med stor Kassebeholdning. — Naar Levy havde talt om Sikkerheden for Kasserne, undrede det ham, at han aldeles ikke tog Hensyn til den Sikkerhed, som blev opnaaet ved Garanter; en hel Del Gaardmænds Garanti med deres Ejendomme kunde vel maale sig med Garantien ved et Reservefond. Han skulde tilføje, at naar der udelukkende taltes om Kassernes Sikkerhed, saa tog man ikke Hensyn til Indskyderne; det spillede dog ogsaa en Rolle, at man gav Indskyderne saa meget i Rente, som man kunde. Kommissionen havde skaaret Alt over én Kam og derved glemt, at det Udbytte, som en Kasse kunde give, for en stor Del beroede paa Bestyrerens Dygtighed; en dygtig Bestyrer kunde gjøre Pengene frugtbringende paa solidere Maade og alligevel med større Vinding end den udygtige. Han vilde gjøre opmærksom paa, at naar man havde omtalt, at Statssparekassen i Belgien kun gav 3 pCt. Rente, havde man glemt, at der hvert 5te Aar gives en Bonus til Indskyderne, hvorved Udbyttet var steget, saavidt han mindedes, til 4 pCt. — Taleren ansaa det for tvivlsomt, om § 4, 3dje Stykke, virkelig forbød Sparekasseanvisninger og beklagede, at Levy ikke havde givet

Oplysning herom; det var derfor i hvert Fald sikrest, at Bestemmelsen udgik, da der jo aldeles ingen Grund var til at forbyde disse Anvisninger. Han skulde dernæst berøre Bestemmelsen i § 4, 2det Stykke, om Opsigelsesfristen, der næppe gjorde nogen Nytte, saaledes som den stod. Det var udtalt, ogsaa i Falbe Hansens Pjece, at det vilde være let at indrette Vedtægterne saaledes, at det forhindredes at man omgik det, som Bestemmelsen tilsigtede, men i saa Fald behøvedes Ud-kastets Bestemmelse aldeles ikke; saaledes som den stod, gjorde den hverken fra eller til og burde derfor ikke findes i en Lov.

Etatsraad **Levy** henviste til, at den kgl. garanterede Liv-
renteanstalt var baseret paa en fast Rente af 4 pCt.

Direktør **Bing** kunde ikke forstaa Sammenstillingen med Livsforsikringsanstalten; Rentefoden i denne var vel fast og kun 2 pCt. halvaarlig, men her skulde der jo ogsaa afsluttes Kontrakter paa 30—40—50 Aar, man maatte altsaa gjøre Brug af en vis bestemt og rimelig lav Rentefod ved Tarif-beregningen.

Cand. polit. **Rubin** fremhævede Nødvendigheden af at skjelne mellem Aktiesparekasser (derunder saadanne, der ere Led af Banker) og andre Sparekasser: de første havde ansvarlige Ejere og en Aktiekapital til at begynde med, og Bestemmelserne om dem maatte gaa ind under en rationel Aktielov; — for de andre kunde der kun være Tale om at udarbejde en Forfatningslov, men ingen Lov der greb ind i Kassernes Forvaltning, hvad aldrig og intetsteds havde været Tanken. Grunden til at man andre Steder havde og nu har tænkt paa at indføre en Sparekasselov, var den, at man maatte værne om Interessenterne, der i disse Sparekasser stod ligeoverfor ukontrollerede og uansvarlige Bestyrere. Kun med Hensyn til Kontrollen, hvor stærk den nu maatte være, kunde Staten træde til.

Bankkasserer **Bing** foretrak ligesom flere af de foregaaende Talere langt Indlederens Ændringsforslag fremfor de tilsvarende Punkter i Kommissionens Lovforslag. Derimod var han ikke saa enig med Indlederen i, at det vilde have været ubetinget heldigt om Størstedelen af de Summer, der nu fandtes i Spare-

kasserne, havde fundet deres Vej til Bankerne. Han fandt dette tvivlsomt. I det Hele troede han, man var tilbøjelig til at bedømme Sparekasserne vel strengt. Der stod f. Ex. i Kommissionsbetænkningen, at der var Sparekasser, som havde Bøger med Indskud paa 50, 60 à 70 000 Kroner, som kunde tages ud uden Varsel; — at noget Saadant var Tilfældet, var i det Mindste aldeles ubekjendt i Forretningsverdenen. Det var tidligere blevet sagt og tildels gjentaget af Kommissionen, at de daarlige Pengeforhold for en ikke ringe Del skyldtes Sparekasserne; det vilde derfor være interessant at faa at vide, hvor store Krav de havde stillet til Nationalbanken og andre Pengeinstituter. Hvis man fik at vide, hvormeglet de i det Hele havde maattet laane, saa var det maaske ikke saa forfærdeligt i Forhold til de 221 Millioner-Kroner i Indskud. Med Hensyn til Bestemmelsen om at fastslaa Maximums-Renten, var nu Overbevisningen om det Naturlige i en fri Rentefod gaaet saaledes over i den almindelige Bevidsthed, at det maatte paahvile de Herrer, der vilde fastbinde Renten, at bevise Nødvendigheden heraf. Men var dette nu sket? Ingenlunde! man havde ikke engang besvaret flere af de rejste Spørgsmaal, saasom: Have de 32 Sparekasser, der give over 4 pCt. mindre Reservefond og daarligere Aktiver end de 370 Sparekasser, der give 4 pCt. og derunder? Hvor stort Beløb repræsenterer disse 32 Sparekasser? Mon det ikke for Størstedelen er smaa Kasser eller Kasser under særlige Forhold? Det var ogsaa ganske naturligt, at de i de senere Aar oprettede Sparekasser gave højere Rente, thi Renten var vistnok stegen i Almindelighed. Hvad endelig angik Inddelingen i de før og efter 1856 oprettede Sparekasser, var der virkelig ikke noget Forunderligt i, at de ældre Kasser havde sparet mere op end de yngre. Naar Etatsraad Levy viste hen paa Forholdene i Norge, saa burde han ikke glemme, at de norske Sparebanker gave 5 pCt. Rente og dog havde opsparet over 10 pCt. Reservefond. Hertillands var det ikke Indskudsrentens Højde, der væsenligt havde influeret paa Reservefondenes Størrelse. Nej, den virkelige Grund til at Reservefondene vare saa smaa, var den overalt paa Landet udbredte Anskuelse, at det var Pligt at laane saa billigt ud

som muligt. Der var jo endogsaa enkelte Steder, hvor man laante ud til samme Rente som man selv gav. Forholdene vilde nu nok tvinge Sparekasserne bort fra denne overdrevne Filantropi. Man havde nævnt England som Exempel paa, at man ogsaa i andre Lande bandt Rentefoden. Men Sagen var jo den, at i England vare Sparekasserne udelukkende filantropiske Foretagender, medens de hos os for den største Del maatte betragtes som Pengeinstituter, og kun for en ringe Del vare Opsparingskasser for de mindre Bemidlede, thi det maatte ikke glemmes, at endogsaa en betydelig Del af de mindre Indskud vare løse Penge og ikke virkelige Opsparinger. Hvis nu Sparekasserne udfyldte deres Plads og gjorde god Nytte som en Art Pengeinstituter, saa var det ikke rigtigt at ødelægge dem, men man burde kun ved at tvinge dem til stor Offenlighed i deres Regnskabsvæsen og ved offentlig Kontrol erstatte det Tilsyn som der ellers i almindelige Aktieforetagender blev udøvet igjennem Generalforsamlingerne. Derimod kunde det være rigtigt at skaffe de virkelige smaa Sparere en fuldtud garanteret Sikkerhed, ved at oprette Postsparekasser. —

Efter et Par mindre Bemærkninger fra nogle af de foregaaende Talere og en afsluttende Replik fra Indlederen, Grosserer Fritsche, sluttedes Forhandlingerne.
